

ESPOO LILLHEMT TORSBACKA

Varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus

Jan Fast 2006

ACEOL. OS. 158/15.6.2007

M

ESPOO Lillhemt Torsbacka
varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus
24 - 28.7.2006

Jan Fast 2007

TIRA 15.6.2007

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Espoo Lillhemt Torsbacka – varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus	2
3. Tutkimuskohteen kuvaus ja tutkimushistoria	3
4. Kaivausmenetelmät	3
5. Havainnot	4
5.1 Kulttuurikerros	4
5.2 Löydöt	4
6. Yhteenvedo	5
7. Negatiiviluettelo	6
Liitteet	
Ote peruskartasta	7
Ote Espoon kaupungin suunnittelukartasta	8
Yleiskartta	9
Tasokartat	10
Kuvataulut	13

1. Johdanto

Espoon Lillhemtin Torsbackan varhaismetallikautisella asuinpaikalla suoritettiin pienimuotoinen koekaivaus 24.7 - 28.7.2006 tarkoituksena selvittää vuodesta 1962 tunnetun asuinpaikan laajuus ja säilyneisyys jatkotutkimusten varalta. Tänäkin olemassa olevin tiedoin kaivauksiin saatetaan joutua lähitulevaisuudessa koska alueelle kaavoitetaan suurta asutuskeskusta.

Kaivauksen kustannuksista vastasi Arkeologian Harrastajat *Ango* ry. ja kaivauksen virallisena valvojana toimi Espoon kaupunginmuseon arkeologi Tryggve Gestrin. Kaivauksia johti allekirjoittanut ja tutkimusapulaisena toimi fil. yo. Tanja Rönkkö Helsingin Yliopiston arkeologian laitokselta. Kaivajina toimi toistakymmentä osaavaa arkeologian harrastajaa yhdistyksen riveistä.

Turussa 2.6.2007.

Jan Fast

2. Espoo Lillhemt Torsbacka - varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus

Nimi:	Lillhemt Torsbacka
Tyyppi:	asuinpaikat
Ajoitus:	varhaismetallikautinen
Rauhoitusluokka:	2
Mj-tunnus:	49010073
Peruskartta:	2034 03 Tapiola
P:	6677474
I:	3374380
Z:	n. 17 - 19 mpy.
Aiemmat tutkimukset:	Matti Huurre, inv. 1962 Matti Huurre. tark. 1962 Timo Jussila, inv. 1990 Sirkka-Liisa Seppälä, inv. 2005
Aiemmat löydöt:	KM 15582: 1 - 4, 16132:1 - 3 ja 25620:1 - 2.
2006 Koekaivauksen löydöt:	KM 36672: 1 - 82
Diapositiivit:	-
Negatiivit:	F: 143806 - 143813

Luettelo negatiiveista on kertomuksen lopussa s. 6.

3. Tutkimuskohteen kuvaus ja tutkimushistoria

Torsbackan varhaismetallikauteen ajoittuva asuinpaikka sijaitsee Henttaan peltoaukean länsiosassa, Tuurinmäentien päässä, tien länsipuolella olevan hiekkakuopan reunoilla. Asuinpaikkaa on jäljellä vanhan hiekkakuopan länsireunassa sekä hiekkakuopan lounaispuolella olevan talon pihamaalla (takapiha).

Asuinpaikan löysi Matti Huurre inventoidessaan Espoota vuonna 1962 (myös tarkastus myöhemmin samana vuonna). Huurre löysi paikalta epineoliittisia saviastianpaloja, savitiivistettä sekä 2 jauhinkiviksi tulkittua kiveä. Hän havaitsi myös muutamia painanteita savitiivisteiden löytöpaikalla. Myöhemmin paikan ovat inventointien yhteydessä tarkastaneet Timo Jussila ja Sirkka-Liisa Seppälä.

Kesällä 2006 muinainen asuinpaikka kasvoi tiheää sekametsää mutta löytöpaikka oli kuitenkin helppo paikallistaa. Painanteet saattoi erottaa selvästi ja hiekkakuopan reunasta löytyi heti muutamia palaneen saven kappaleita. Pihamaa, minne asuinpaikka todennäköisesti jatkuu, kasvoi nurmikkoa. Tälle alueelle ei tällä kertaa kaivettu koekuoppia mutta asukkaita informoitiin muinaisjäännöksestä

4. Kaivausmenetelmät

Tutkimus aloitettiin tekemällä muutamia koekuoppia hiekkakuopan reunaan, lupaavilta näyttäviin paikkoihin. Turvekerros poistettiin lapiolla ja kaivaminen suoritettiin kaivauslastoin 10:cm kerroksissa kunnes saavutettiin koskematon pohjamaa. Maa-aines oli hiekkakuopan alarinteessä erittäin hienojakoista, lähes kivetöntä hiekkää. Huurteen havaitsemien painanteiden kohdalle tehdystä koekuopasta alkoi tulla runsaasti löytöjä heti ensimmäisessä kerroksessa, minkä jälkeen koekuoppaa laajennettiin pieneksi tasokaivausalueeksi. Näin haluttiin tutkia hiekkakuopan sortuvaa reunaa ennen sen tuhoutumista. Ylärinteeseen, melko kivikkoiseen kohtaan avattiin toinen pieni tasokaivausalue. Alueelta löytyi melko runsaasti koristeltuja saviastianpaloja. Poikkeuksellisten löytöjen vuoksi aluetta ei kaivettu tasoa 1 syvemmälle, mutta kiveys dokumentoitiin valokuvaamalla. Kaivausalueiden ympärille kaivettiin vielä koekuoppia säilyneen asuinpaikkaosan rajaamiseksi.

Kaivaus dokumentoitiin mustavalko- ja diapositiivikuvin. Tämän lisäksi piirrettiin tasokarttoja ja profiilikartta. Kaikki kaivettu maa-aines seulottiin 3 mm:n seulan läpi. Kaivauksen jälkeen tutkimusalueet peitettiin huolellisesti.

5. Löydöt

5.1. Kulttuurikerros

Kulttuurikerros oli väriltään vaaleanharmaata ja se erottui hyvin kaivausalueen profiileissa kaivausten loppuvaiheessa. Johtuen hyvin lämpimästä, kuivasta kesästä, ja kaivausalueelle lankeavista puiden varjoista kulttuurikerrosta oli hyvin vaikea erottaa kaivaustasoissa. Huomiota kiinnitti että löytöjä tuli välillä myös täysin puhtaasta hiekasta. Kulttuurikerroksen paksuus vaihteli 5 ja jopa 40 cm:n välillä ollen keskimäärin n. 20 cm.

Kaivauksen edetessä voitiin havaita värittyneen kulttuurimaan kuuluvan ainakin yhteen suurehkoon syvään likamaakuoppaan (ks. profiilikartta). Se näytti osuvan yhteen Huurteen 1962 havaitsemaan painanteeseen ja oli aivan painanteen reunassa.

5.2. Löydöt

Löydöt olivat melko yksipuoliset, koostuen pääosin hyvin suurista määristä savitiivistettä sekä vähäisistä määristä epineoliittisia saviastianpaloja ja palanutta luuta.

Saviastianpalat ovat naarmupintaisia ja karkeasekoitteisia. Muutaman palan reunan päällinen ja ulkopinta on koristeltu epämääräisin pienin kuopin ja painantein. Saviastianpalojen väri vaihtelee punertavanruskean ja tumman, lähes mustan välillä.

Palaneen saven palaset ovat punertavanruskeaa, tiivistä savea. Monien palojen läpileikkaus on kolmiomainen ja todistaa selvästi saven olleen puurankojen välissä. Puiden paksuus näyttää vaihdellen suuresti. Olisi houkuttelevaa ajatella, että palanut savi olisi kuulunut paikalla sijainneeseen, myöhemmin palaneeseen rakennukseen. Tulevissa kaivauksissa paikalle onkin avattava laaja kaivausalue asian varmistamiseksi.

Löytöjen perusteella näyttää todennäköiseltä, että asuinpaikan keskusosaa on tuhoutunut hiekanotossa. Löydöt osoittavat toisaalta kiistatta, että tärkeitä asuinpaikan osia on säilynyt hyvin ja näin ollen alueella riittää vielä reilusti tutkittavaa. Koekuopin rajatun hyvin säilyneen asuinpaikanosan olen hahmotellut yleiskartalle.

6. Yhteenveto

Espoon Lillhemin Torsbackan varhaismetallikauteen ajoittuvalla asuinpaikalla suoritettiin pienimuotoinen koekaivaus 24. - 28.7.2006. Koekaivauksessa kyettiin luotettavasti rajaamaan muinaisjäännösalue vanhan hiekkakuopan länsireunan tuntumaan. Melko runsaat löydöt koostuivat lähes 100 prosenttisesti palaneen saven palasista. Muutamat saviastianpalat muistuttavat niin paljon Morbyn keramiikkaa, että paikka voitaneen sitoa muihin lähialueiden varhaisrautakautisiin löytöpaikkoihin (mm. Taavinkylä). Savitiivisteiden määrän huomioon ottaen on mahdollista että paikalla on sijainnut rakennus ja joka myöhemmin on tuhoutunut palossa.

Alueen kaavoituspaineen johdosta asuinpaikan laajempiin kaivaustutkimuksiin jouduttaneen lähivuosina. Tällöin tulisi varautua melko laajoihin (mahd. n. 2 kk) kaivauksiin. Näihin tutkimuksiin saakka asuinpaikka tulee säilyttää luokassa 2.

Negatiiviluettelo

- F: 143806 Torsbackan varhaismetallikautinen asuinpaikka kuvattuna n. pohjoisesta.
- F: 143807 Koekuoppa 1 hiekkakuopan länsireunassa tasossa I ennen kuopan laajentamista. Idästä.
- F: 143808 Työkuva, koekuoppaa kaivetaan. Pohjoisesta.
- F: 143809 Työkuva, pintamaata poistetaan kivisen maan alueelta. Alempi tasokaivausalue aivan kuvan (vas.) yläkulmassa.
- F: 143810 Alempi tasokaivausalue tasossa 2. Lännestä.
- F: 143811 Rapautuneita kiviä tasossa 3.
- F: 143812 Ylempi tasokaivausalue, kiveys erottuu selvästi pintamaan poistamisen jälkeen. Kuv. pohjoisesta.
- F: 143813 Kuten edellä mutta etelästä kuvattuna.

Kaikki kuvat J. Fast

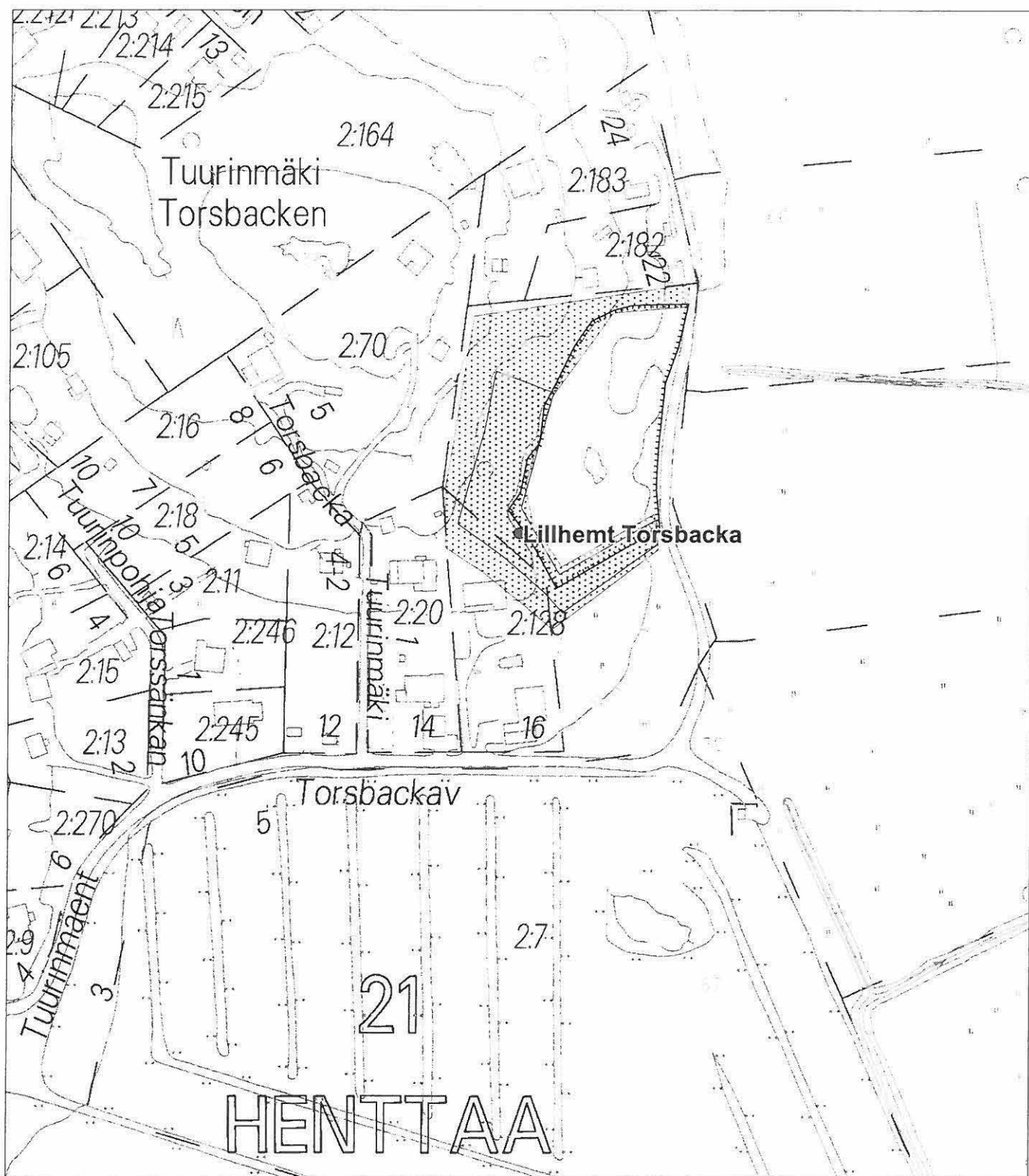
Kiinteät muinaisjäännökset pisteinä (nro ks. muinaisjäännöstaulukko) ja aluerajauksina Peruskarttalehdet 203403 Pohjakartta PerusCD - copyright maanmittauslaitos

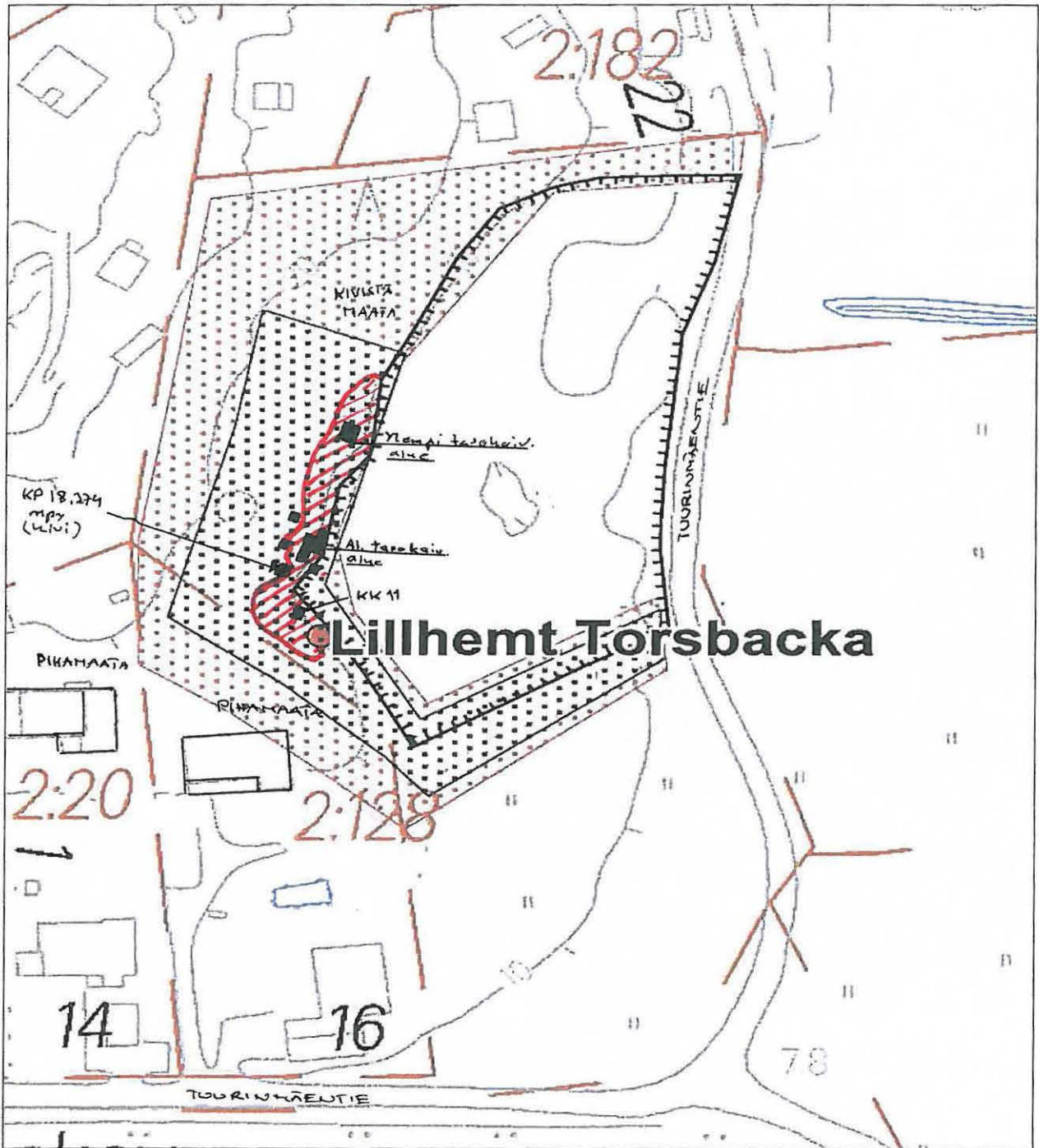
YKO p.6678609, 1:3373701

- kiinteä muinaisjännös, keskikoordinaatti
- ★ löytöpaikka
- ▨ muinaisjännöksen aluerajaus
- ▩ rakenteen, löytöalueen tai muiden havaintojen rajaus

Espeen kaupungin numeerinen virastokartta 1:2000

Lillhemt Torsbacka yleiskartta Mk n. 1:000 Koekaivausalueet ja koekuopat merkitty karttaan mustalla.

SÄIL. ASP. OS. RAJAUS LÖYTÖJEN JA TOPOGRAFIAN MUKAAN

ESPOO LILLHEMT TORSBACKA

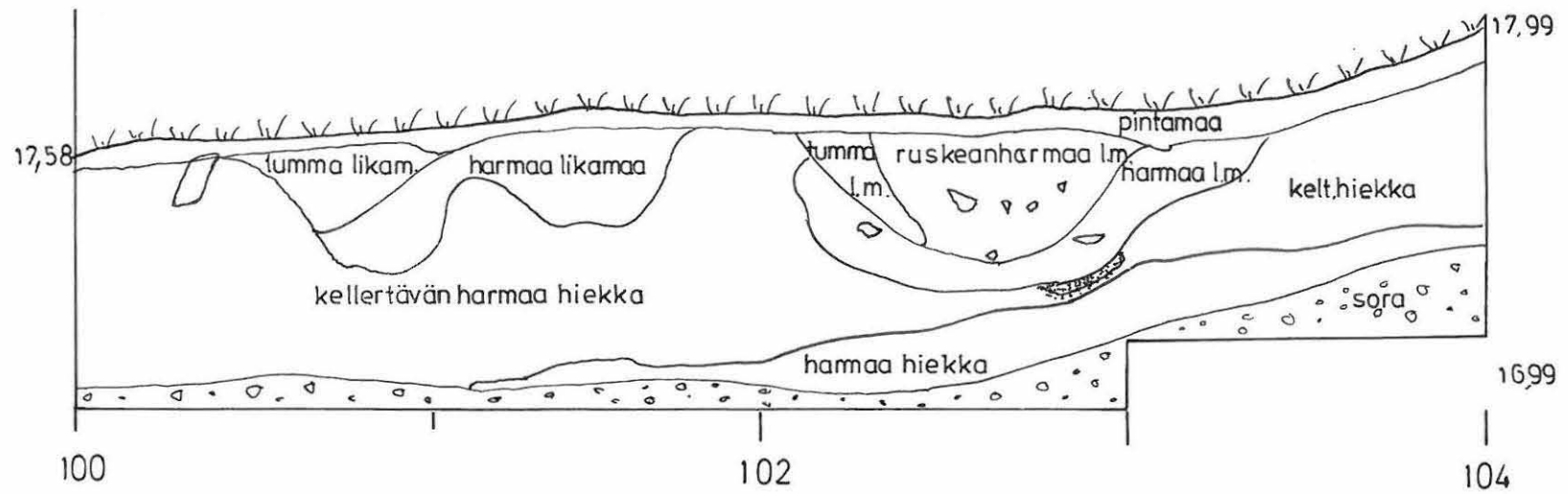
J.FAST 2006

PROFIILIKARTTA ALEMAN ALUEEN W PROFIIILI 100-104/502

MK 1:20

KP 18,25 mpy

Piirt. T.Rönkkö

ESPOO HENTTAA TORSBACKA

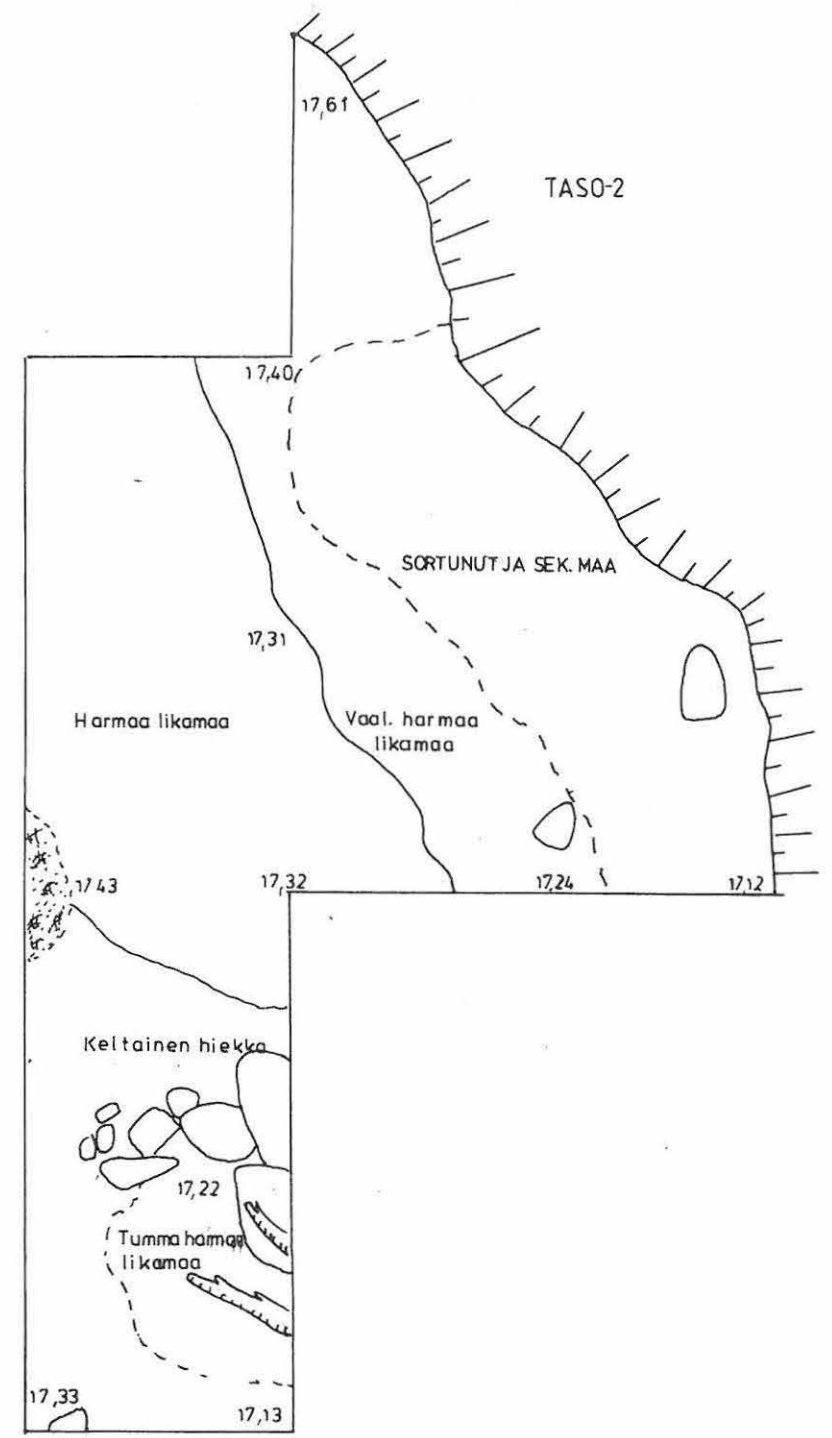
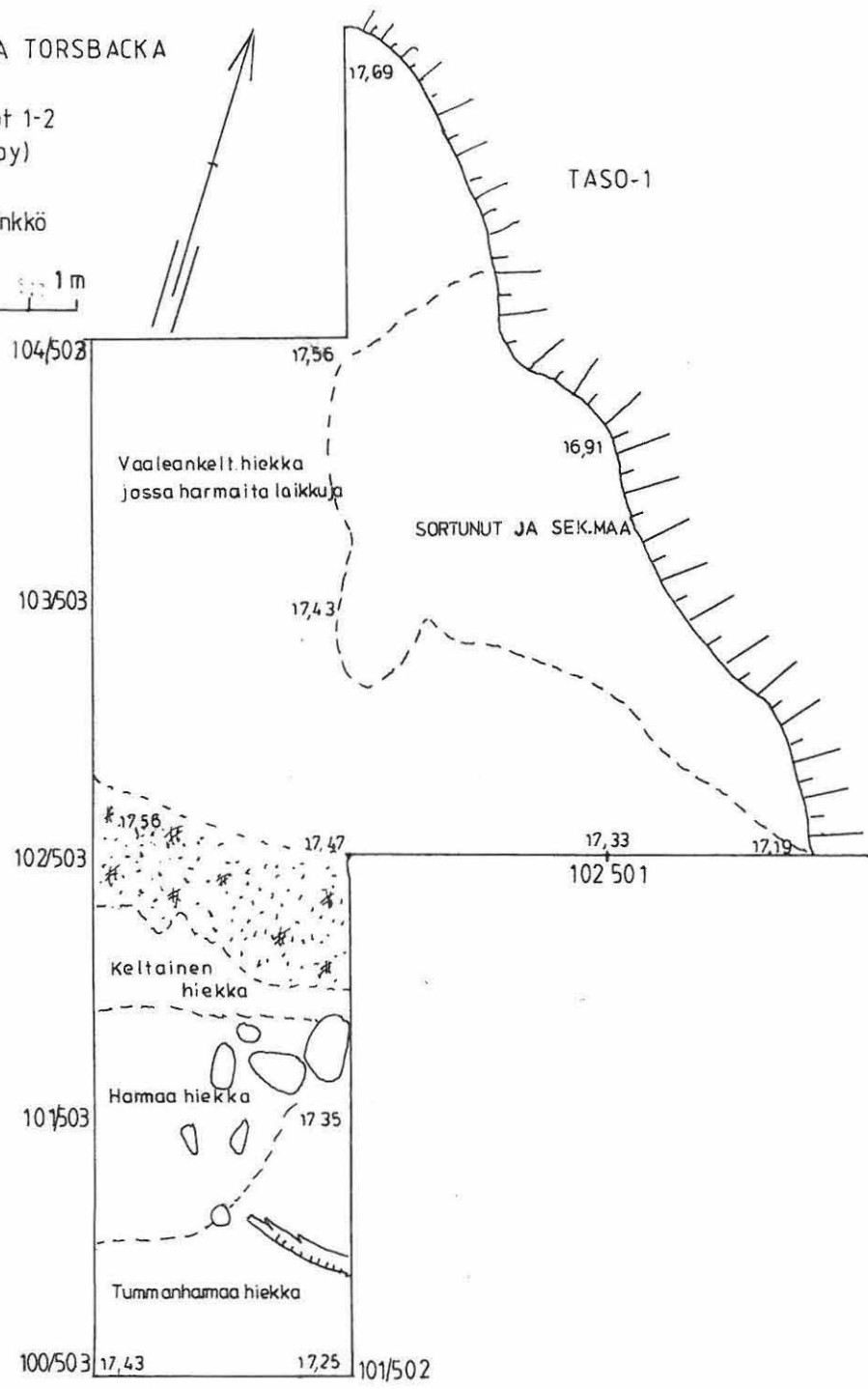
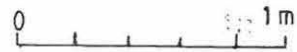
J. FAST 2006

Tasokartta, tasot 1-2

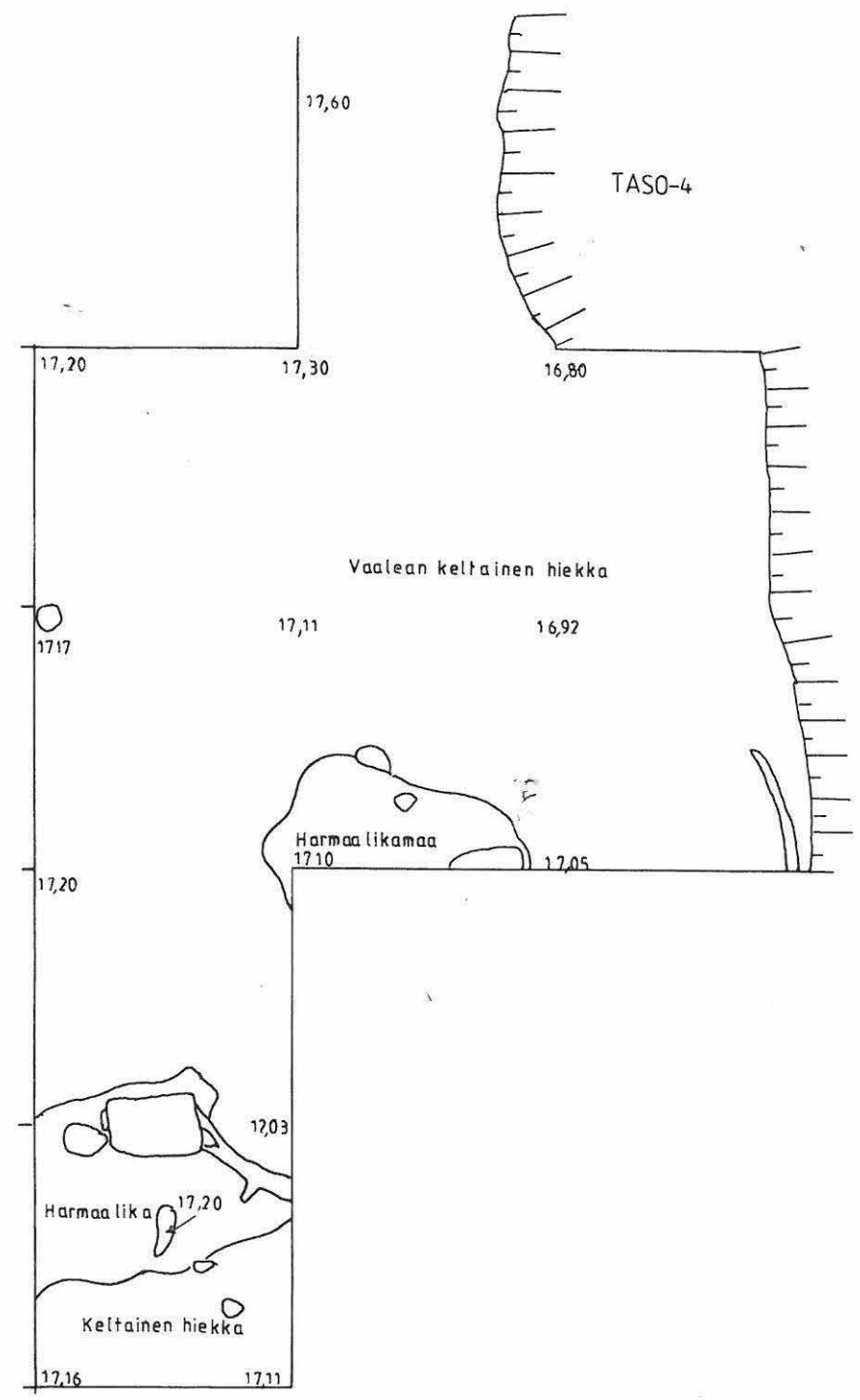
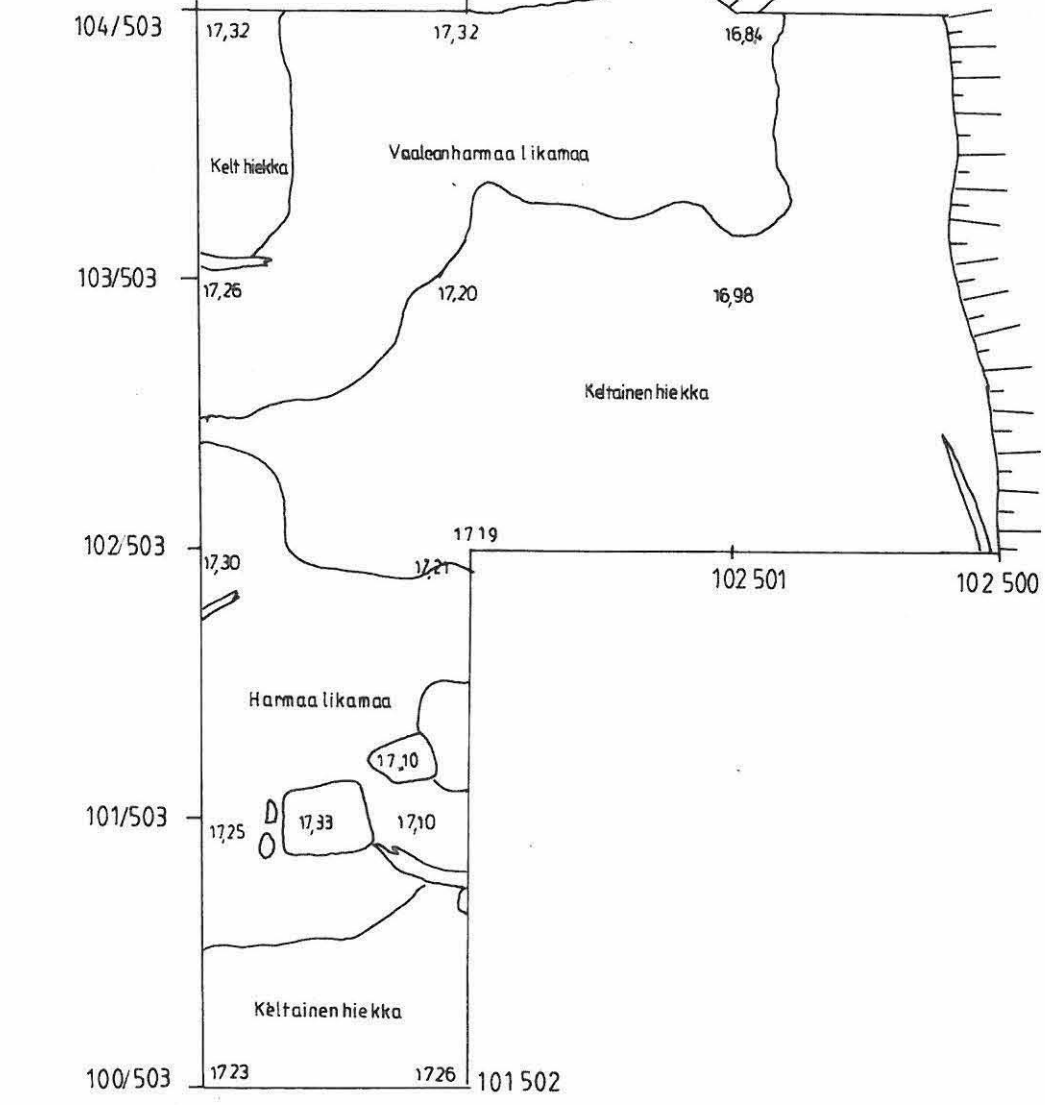
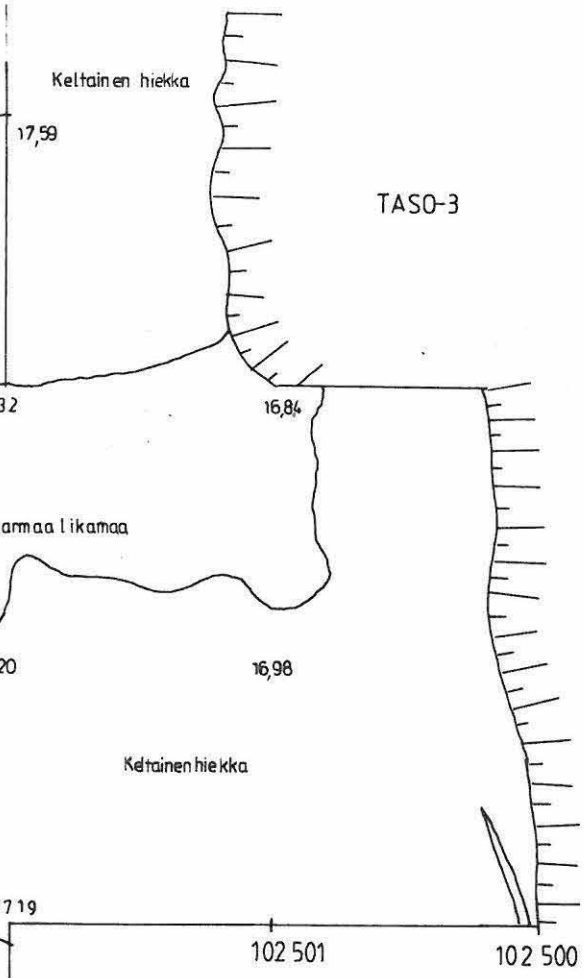
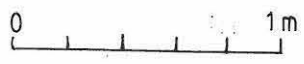
Kp 247(18,27mpy)

Mk 1:20

Piirt. J. Fast, T Rönkkö

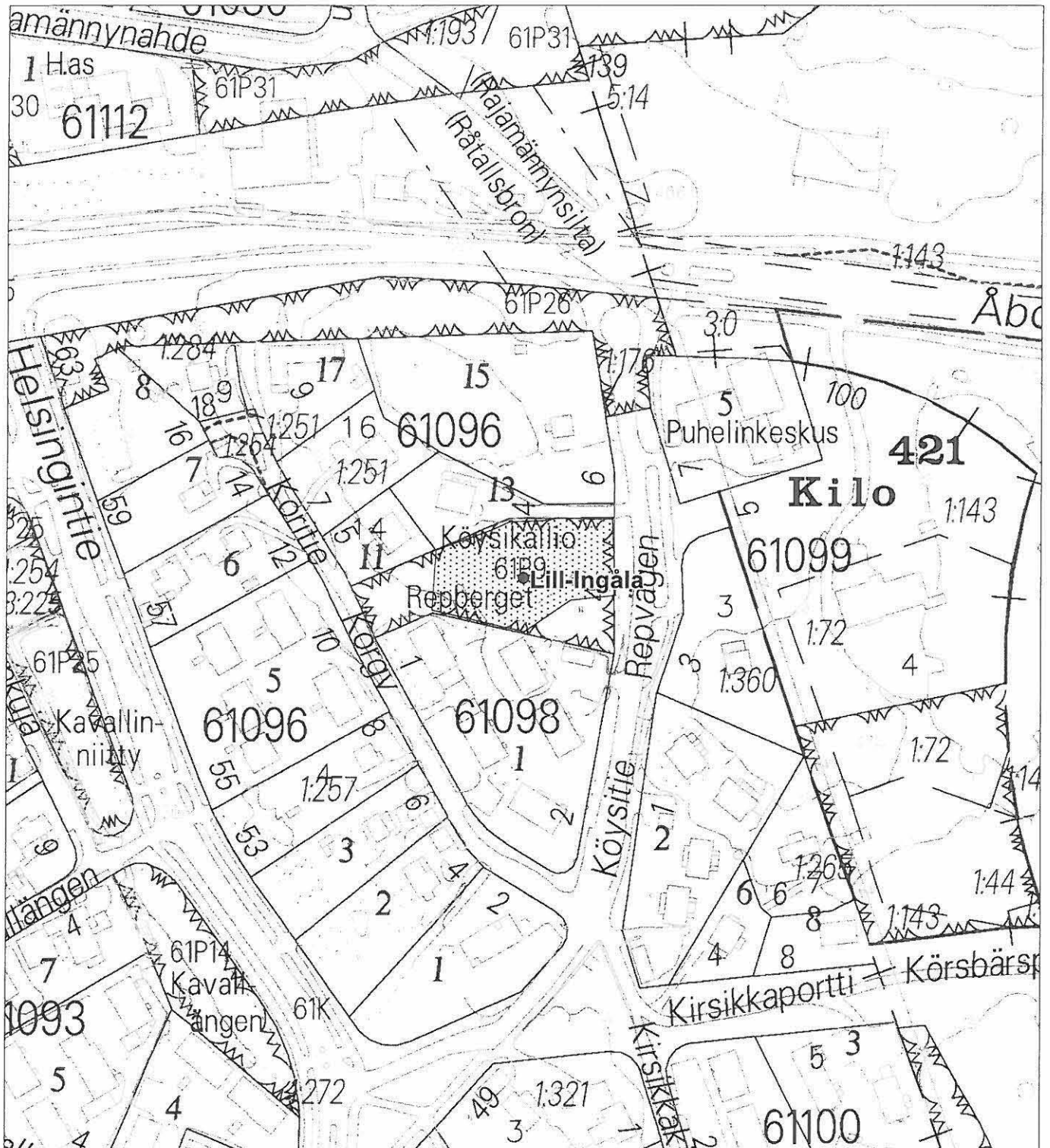
ESPOO HENTTAA TORSBACKA
 J.FAST 2006
 Tasokartta tasot 3-4
 Kp 247 (18,27mpy)
 Mk 1:20
 Piirt T.Rönkkö

ESPOON ETELÄOSIEN YLEISKAAVAINVENTOINTI
S.- L. SEPPÄLÄ 2005
ESPOO, 49010069, Lill-Ingåla

-173-

- kiinteä muinaisjäännös, keskikoordinaatti
- ★ löytöpaikka
- ▨ muinaisjäännöksen aluerajaus
- ▩ rakenteen, löytöalueen tai muiden havaintojen rajaus

ESPOO HENTTAA TORSBACKA

F: 143806
TORSBACKAN VARHAISMETALLINEN ASUINPAIKKA KUVATULLA V. POHJOISESSÄ.

F: 143807
KOEKUOPPA 1. HIEKKAKUOPAN LÄNSIREULASCA TASOSSA! ENNEN
KUOPAN LAAJENTAMISTA

ESPOO HENTTAA TORSBACKA

F:143808
TYÖKUNNAN KOKOUKSEN KAIVETAVAN POUHJOISESIA .

F:143809
TYÖKUNNAN PUUTARHAAN POISTETTAVAN KIVISEN MAAN ALUELTA
ALEMPI TASOKAIVUOSALUE NÄKYY AIVAN KUUNAN (KRS.) YLÄ-
KULMASSA .

ESPOO HENTTAA TORSBACKA

F: 143810

ALEMPI TASOKAINAUSALUE TASOSSA 2. LÄNNESTÄ

F: 143811

RAPAUTUNEITA KIVIÄ TASOSSA III ALEMALLA TASOKAINAUSALUEELLA.

ESPOO HENTTAA TORSBACKA

F: 143 812
 YLEMPI TAJOKAIVAUVAUS. KIVEYS EROTUU SELVÄSTI PINTAMAAN
 POISTAMISEN JÄLKEEN. KUV. POHJOISESTA.

F: 143 813
 KUUREN EDELLÄ MUTTA ETELÄSTÄ KUVAUSSA